

АНОТАЦІЯ

Гресько А. М. Греко-католицьке духовенство Галицької митрополії в період Першої світової війни (1914–1918 рр.). – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії у галузі 03 Гуманітарні науки зі спеціальності 032 Історія та археологія. Карпатський національний університет імені Василя Стефаника Міністерства освіти і науки України, м. Івано-Франківськ, 2026.

Дисертаційна робота присвячена вивченню історії греко-католицького духовенства Галицької митрополії ГКЦ в умовах Першої світової війни. Дослідження пропонує комплексний огляд напрямків діяльності як вищого, так і парафіяльного духівництва митрополії. У науковій роботі аналізуються фактори, що впливали на діяльність представників українського духовенства в цей період. Основна увага вділяється процесу адаптації священнослужителів до викликів воєнного часу.

Перший розділ дослідження присвячено аналізу історіографії, джерельної бази та методології дослідження. Аналіз показав, що означена проблематика неодноразово ставала об'єктом наукових досліджень. Щоправда події Першої світової війни часто розглядалися як окремий етап в біографіях провідних церковних та світських діячів, а також, як частина ширших напрацювань з історії церкви та Галичини назагал.

Джерельну базу наукового дослідження складають неопубліковані першоджерела з одинадцяти архівних установ (включаючи сім вітчизняних та чотири іноземні) а також збірники документів. Використано комплекс першоджерел з діяльності церковних структур Галицької митрополії ГКЦ, органів влади та управління Австро-Угорщини та Російської імперії, українських громадсько-політичних організацій та фондів особового походження. Значний масив відомостей отримано в результаті аналізу творчого доробку церковних владик, офіційних церковних вісників, статистичних видань, преси та мемуарної спадщини діячів означеного періоду.

У другому розділі охарактеризовано становище структурних підрозділів Галицької митрополії ГКЦ напередодні подій 1914 р. У цей період спостерігається збільшення кількості греко-католицького духовенства. Встановлено, що протягом довоєнного десятиліття церковні владики Андрей Шептицький, Григорій Хомишин та Костянтин Чехович зосередилися на підвищенні освітнього рівня духовенства, відстоюванні інтересів українців в урядових колах та забезпеченні стабільного розвитку церкви. Формування української національної свідомості, яке плекали верховні церковні ієрархи вступало у конфлікт з інтересами місцевих русофілів, які розрізняли носіїв ідентичності «русин» та «українець».

Початок Першої світової війни загострив питання політики щодо греко-католицького кліру Галицької митрополії з боку Австро-Угорщини та Російської імперії. Перший рік війни (серпень 1914 р. – серпень 1915 р.) ознаменувався різкою радикалізацією підходу до означеного питання. Владні структури Австро-Угорщини сприймаючи тих, хто вважався носіями «русскої» ідентичності, як потенційних сепаратистів, ув'язнили сотні представників греко-католицького духовенства середніх і нижчих рівнів. Російська адміністрація спробувала усунути провідних церковних діячів з чіткою українською національною орієнтацією з метою позбавити митрополію керівництва та з метою утвердження православного духовенства на її канонічній території.

Відзначається, що невдовзі обидві сторони дещо пом'якшили свою політику. Австро-угорський уряд намагався використати український клір та його ресурси для духовної підтримки своїх солдат. Російський уряд також призупинив найрадикальніші заходи. Ця політика мотивувалася потребою здобуття лояльності українців. Однак, розвиток військових дій показав, що обидві держави не здобули прихильності українського кліру.

У третьому розділі висвітлено діяльність верховного керівництва Галицької митрополії ГКЦ. Митрополит Андрей Шептицький був заарештований російською адміністрацією і направлений до Росії, де його звинуватили в організації пропаганди церковної унії та підтримці українського національно-

визвольного руху. Встановлено, що високопреосвященний Андрей здобув свободу внаслідок обміну полоненими між Росією та Австро-Угорщиною у 1917 р. Напередодні від'їзду владика став співорганізатором церковного синоду на якому було засновано Греко-Католицьку Церкву в Росії. Ця подія мала потенціал стати значною віхою в екуменічній діяльності митрополита, але йому не вдалося отримати схвалення статуту нової церковної структури. Після повернення до Австро-Угорщини Андрей Шептицький продовжив справу розпочату генеральним вікарієм Андрієм Білецьким із відновлення митрополії, яка постраждала в ході бойових дій. Митрополит призначив нового єпископа у Перемишлі, відстоював інтереси українців у владних органах Австро-Угорщини та долучився до створення ЗУНР.

Зазначається, що перемишльський єпископ Костянтин Чехович прагнув уберегти своє духовенство та паству від репресій австро-угорського уряду однак помер у квітні 1915 р. Управління єпархією на тимчасових засадах було доручено вікарію Каролу Волошинському. Він відстоював інтереси єпархіального духовенства перед австрійським урядом, відновив освітній процес в єпархії, налагодив обряд хіротонії для молодого кліру та долучився до усунення наслідків воєнної розрухи. Інtronізація нового єпископа Йосафата Коциловського відбулася у вересні 1917 р. Владика продовжив ініціативи розпочаті вікарієм, та активно брав участь у відновленні позицій УГКЦ та становленні ЗУНР.

Єпископ станиславівський Григорій Хомишин виїхав зі Станиславова напередодні окупації міста російськими військами. Протягом осені 1914 р. – серпня 1917 р. він залишався єдиним представником єпископату Галицької митрополії перед цісарським двором. Впродовж 1916 р. владика Григорій наважився на кілька літургійних експериментів, які мали збільшити присутність римо-католицького обряду, що на думку станиславівського єпископа мало віддалити українців від православної церкви. Реалізувати задумане завадив конфлікт інтересів з представниками церковної адміністрації Львівської архієпархії, Перемишльської єпархії та окремими українськими політиками, які вважали зміни несвоєчасними. Після деокупації Станиславова Г. Хомишин був

вимушений згорнути більшу частину своїх реформ, зосередився на відновленні єпархії, продовжуючи політику вікаріїв Єремії Ломницького та Іоана Литвиновича.

У четвертому розділі дисертації проаналізовано різні аспекти діяльності духовенства Галицької митрополії ГКЦ під час Першої світової війни. Встановлено, що обставини воєнного часу (арешти священників австрійською та російською адміністраціями, вимушена висока смертність та інші чинники) призвели до значного відтоку кадрів духовенства Галицької митрополії ГКЦ. Серед найбільш деструктивних факторів були репресії та тривале зосередження лінії фронту в межах канонічної території митрополії. Це суттєво ускладнило життєдіяльність українського кліру.

Незважаючи на обставини воєнного часу адміністрація митрополії змогла відновити підготовку нових кадрів у всіх місцевих єпархіальних духовних закладах та налагодити обряд хіротонії. Духівництво ГКЦ повернулося до освітньої діяльності у якості педагогів та катехитів у навчальних закладах тилкових повітів. Сприятливіші можливості для такої діяльності українське духовенство отримало в Австро-Угорщині.

Акцентується, що початок Першої світової війни призвів до значних людських та матеріальних втрат серед представників чернечих згромаджень митрополії. Однак, після деокупації більшої частини канонічної території у 1915 р. діяльність відновили як представники чоловічих орденів (ЧСВВ, студити та редemptористи), так і жіночі згромадження (ЧСВВ, Сестри Службниці, Сестри Пресвятої Родина та Сестри Мироносиці).

Воєнні обставини спричинили мобілізацію понад півтори сотні греко-католицьких священників до лав капеланів, які священнодіяли у цій іпостасі на всіх ділянках східного фронту. Частина з цих духовних осіб продовжила і надалі виконувати капеланські обов'язки в умовах становлення ЗУНР.

Зауважується, що під час Великої війни представники греко-католицького духовенства залишилися активними учасниками громадсько-політичного життя. Встановлено, що проросійські організації суттєво втратили свій вплив. Їх

організації та товариства здебільшого припинили діяльність в Австро-Угорщині, оскільки багато проросійських діячів емігрували до Росії. В середовищі духовенства суттєво зміцнилася українська національна ідентичність. Доказом цього стала їхня активна участь в інституціалізації та діяльності українських представницьких організацій та, врешті у встановленні української влади. З метою здійснення благодійної діяльності та опіки над українськими сиротами і біженцями греко-католицьке духовенство організовувало єпархіальні благодійні комітети, підтримувало дитячі притулки, вливалось до лав українських просвітницьких товариств та організацій, надавало допомогу біженцям тощо.

Відзначається, що у приватному житті представники українського духівництва були змушені адаптуватися до діяльності суворих реалій воєнного часу. Адміністративні зміни, загроза відновлення бойових дій, близькість лінії фронту, воєнні реквізиції та інші труднощі ускладнили звичний спосіб життя отців. Дослідження демонструє, що українські греко-католицькі священники здебільшого залишалися відданими своєму обов'язку. Вони намагалися залишатися у своїх парафіях та в межах своїх можливостей виконувати душпастирські обов'язки, брати участь у громадському житті краю. Загалом, українському духовенству вдалося зберегти свій авторитет, налагодити роботу митрополичих структур та зміцнити національну свідомість.

У висновках представлено основні положення щодо становища Галицької митрополії ГКЦ, окреслено еволюцію політики австро-угорського та російських урядів, висвітлено діяльність українського нищого та верховного духовенства протягом Першої світової війни. На нашу думку, майбутнім дослідникам цього питання слід зосередитися на розширенні і систематизації відомостей щодо кількості греко-католицького кліру, яке зазнало впливу Великої війни. Окрім цього необхідно поглибити просопографічне і біографічне вивчення життєписів окремо взятих постатей, поглибленню досліджень в архівних установах Росії, Польщі, Австрії задля поповнення джерельної бази означеної теми.

Ключові слова: Греко-Католицька Церква, Галичина, Перша світова війна, Андрей Шептицький, Григорій Хомишин, Австро-Угорщина, Російська імперія,

парафіяльне духовенство, репресії, русофіли, капелан, духовна підтримка, фахова освіта, арешти, екуменізм.

ABSTRACT

Hresko A. M. The Greek Catholic Clergy of the Galician Metropolitanate during the First World War (1914–1918). – Qualifying manuscript.

Thesis for a Doctor of Philosophy Degree, field of study 03 Humanities, specialty 032 History and Archaeology. Vasyl Stefanyk Carpathian National University of the Ministry of Education and Science of Ukraine, Ivano-Frankivsk, 2026.

The dissertation examines the history of the Greek Catholic clergy of the Galician Metropolitanate of the Greek Catholic Church during the First World War. The study offers a comprehensive analysis of the activities of both the higher and parish Greek Catholic clergy of the Metropolitanate. The research explores the key factors that shaped the activities of the representatives of the Ukrainian clergy during this period. Particular attention is paid to the process of clergy adaptation to the wartime challenges.

The first chapter of the work is devoted to the analysis of the historiography, the source base, and the research methodology. The analysis demonstrated that this issue has been the focus of extensive scholarly attention over time. However, the events of the First World War have often been treated as a distinct stage in the biographies of leading church and secular figures, as well as a part of broader developments in the history of the Church and the Galicia region in general.

The source base of the present research consists of previously unpublished materials from eleven archival institutions, including seven domestic and four foreign, as well as several document collections. The entire range of primary sources on the activities of ecclesiastical structures of the Galician Metropolitanate of the Greek Catholic Church (UGCC), the authorities and administration of the Austro-Hungarian and the Russian Empires, Ukrainian public and political organizations, and personal archival collections. We obtained a significant amount of information from the analysis

of the works of Ukrainian bishops, official church bulletins, statistical publications, the press, and the memoir heritage of figures of that period.

The second chapter characterizes the position of the structural units of the Galician Metropolitanate of the GCC on the eve of the events of 1914. During this period, a steady increase in the number of Greek-Catholic clergy can be observed. It has been proven that during the pre-war decade church leaders Andrey Sheptytsky, Hryhorii Khomyshyn, and Kostyantyn Chekhovych focused on improving the educational level of the clergy, defending Ukrainian interests in government circles, and ensuring the stable development of the Church. The formation of Ukrainian national consciousness, which was encouraged by the supreme church hierarchy, came into conflict with the interests of local «Rusophiles», who sought to distinguish the bearers of the «Ruthenian» identity from the «Ukrainians».

The beginning of World War I intensified policy issues concerning the Greek Catholic clergy of the Galician Metropolitanate by both Austria-Hungary and the Russian Empire. The first year of the war (August 1914 – August 1915) was marked by a sharp radicalization of the approach to this problem. The authorities of the Austro-Hungarian Empire perceived those who were considered to be the carriers of the «Ruthenian» identity as potential separatists and imprisoned hundreds of the mid- and lower-ranking Greek Catholic priests. The Russian administration attempted to eliminate leading church figures with a clear Ukrainian national orientation in order to deprive the Metropolitanate of leadership and with the aim of establishing Orthodox clergy within its canonical territory.

It is noted that soon both sides of the war somewhat softened their policies. The Austro-Hungarian government tried to use the Ukrainian clergy and its resources to provide spiritual support for its soldiers. The Russian government also suspended its most radical measures. This policy was motivated by the need to win the loyalty of the Ukrainians. However, the development of military operations showed that neither state managed to enlist the support of the Ukrainian clergy.

The third chapter highlights the activities of the top leadership of the Galician Metropolitanate of GCC. Metropolitan Andrey Sheptytsky was arrested by the Russian

authorities and exiled to Russia, where he was accused of promoting the propaganda of the idea of the church union and supporting the Ukrainian national liberation movement. It has been proven that His Eminence Andrey gained freedom as a result of the prisoner exchange between Russia and Austria-Hungary in 1917. On the eve of his departure, the bishop became a co-organizer of the Church Synod during which the Greek Catholic Church in Russia was established. This event had the potential to become a significant milestone in A. Sheptytsky's ecumenical efforts, but he failed to obtain approval for the statute of the new church structure.

After returning to Austria-Hungary, Sheptytsky continued the efforts initiated by Vicar General A. Biletskyi to restore the Metropolitanate after the results of the wartime devastation. He consecrated a new bishop in Przemyśl, defended Ukrainian interests before the Austria-Hungarian authorities, and participated in the creation of the West Ukrainian People's Republic (ZUNR).

It is noted that the Bishop of Przemyśl, Kostyantyn Chekhovych, sought to protect his clergy from the repressions of the Austro-Hungarian government, but died in April 1915. The administration of the diocese was temporarily entrusted to Vicar Karol Voloshynskyi. He defended the interests of the diocesan clergy before the Austrian government, restored the educational process in the diocese, established the rite of ordination for young clergy, and contributed to the post war restoration. The enthronement of the new bishop Josafat Kotsylovskyi took place in September 1917. He continued the initiatives begun by the vicar and was actively involved in restoring the positions of the Greek-Catholic Church and the formation of the West Ukrainian People's Republic.

Bishop of Stanislaviv Eparchy, Hryhorii Khomyshyn, left the town before its occupation by Russian troops. From autumn 1914 to August 1917, he remained the only representative of the Galician Metropolitanate's episcopate in relations with the imperial authorities. In 1916 Bishop Hryhorii undertook several liturgical experiments aimed at increasing the presence of the Roman Catholic rite, which, according to the Stanislaviv bishop, was supposed to distance Ukrainians from the Orthodox Church. However, a conflict of interests with the church administration of the Archdiocese of Lviv, the

Diocese of Przemyśl, and Ukrainian politicians who considered the changes untimely prevented the implementation of these plans. After the deoccupation of Stanislaviv, H. Khomyshyn was forced to roll back most of his reforms and focused on the restoration of the diocese, continuing the policies of the vicars Jeremiah Lomnyskyi and Ion Lytvynovych.

The fourth chapter examines the various aspects of the Greek Catholic clergy of the Galician Metropolitanate's activities during the First World War. It has been established that wartime circumstances (such as arrests by the Austro-Hungarian and Russian authorities, forced evacuation, increased mortality, and other factors) led to a significant outflow of clergy from the Galician Metropolitanate of the GCC. Among the most destructive factors were the state repression and the prolonged presence of the front line within the canonical territory of the Metropolitanate. Those factors significantly complicated the life of the Ukrainian clergy.

Despite the wartime circumstances, the Metropolitan administration managed to resume the preparation of new clergy in all diocesan seminaries and to resume the ordination process. The clergy of the GCC (UGCC) also returned to educational activities as teachers and catechists in rural areas. The Ukrainian clergy found more favorable opportunities for such activities in the Austro-Hungarian Empire.

It is emphasized that the outbreak of World War I resulted in significant human and material losses for the male and female monastic congregations of the Metropolitanate. However, following the liberation of most territories of the Galician Metropolitanate in 1915, their activities were resumed by members of the male orders of the OSBM, the Studite monks and the Redemptorists, and the female congregations of the OSBM, the Sisters Servants of Mary Immaculate, the Sisters of the Holy Family, and the Myrrh-Bearing Sisters. The wartime circumstances led to the mobilization of more than 150 Greek Catholic priests as military chaplains, who performed liturgical functions in this capacity on all Austro-Hungarian fronts. Some of them continued to perform chaplaincy duties during the formation of the Western Ukrainian People's Republic.

It should be noted that during the war, members of the Greek Catholic clergy remained active participants in public and political life. The study shows that, due to the circumstances of the First World War, pro-Russian organizations and societies significantly lost their influence. Their organizations and societies largely ceased their activities in the Austro-Hungarian Empire, as many pro-Russian activists emigrated to Russia. The Ukrainian national identity among the clergy became considerably stronger. This was evidenced by their active participation in the Ukrainian representative institutions and organizations, as well as their involvement in the establishment of Ukrainian statehood. In order to carry out charitable activities and provide care for Ukrainian orphans and refugees, the Greek Catholic clergy organized diocesan charitable committees, supported children's shelters, joined the ranks of Ukrainian educational societies and organizations, and provided assistance to refugees, etc.

In their private lives, members of the Ukrainian clergy were compelled to adapt to the harsh realities of wartime. The administrative changes, the constant threat of hostilities, the proximity of the front line, the military requisitions, and other difficulties complicated the ordinary way of life of the priests. The study demonstrates that the Ukrainian Greek Catholic priests remained devoted to their duty. They sought to remain in their parishes and, within their means, fulfill their pastoral duties and take part in the public life of the region. In general, the Ukrainian clergy managed to preserve their authority, establish the functioning of the Metropolitanate, and strengthen national consciousness.

The conclusions present the main findings regarding the situation of the Galician Metropolitanate of the Greek Catholic Church, outline the evolution of the policies of the Austro-Hungarian and Russian governments, and highlight the activities of the Ukrainian lower and higher clergy during the First World War. In our opinion, future researchers of this issue should focus on expanding and systematizing data on the number of Greek Catholic clergy affected by the Great War. In addition, it is necessary to deepen prosopographical and biographical studies of individual figures and to expand research in the archival institutions of Russia, Poland, and Austria in order to enrich the source base of the given topic.

Keywords: Greek Catholic Church (the Greek Catholic Church), Galicia (Halychyna), First World War (World War I), Andrey Sheptytsky, Hryhoriy Khomyshyn, Austria-Hungary (the Austria-Hungaria), the Russian Empire, parish clergy, repressions, Russophiles, chaplain, spiritual assistance, professional education, the arrests, ecumenism.

СПИСОК НАУКОВИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України категорії Б:

1. Гресько А. Арешти греко-католицького духовенства в Австро-Угорщині на початку Першої світової війни. *З історії західноукраїнських земель*, 2024. Вип. 20. С. 47–61.

DOI: <https://doi.org/10.33402/zuz.2024-20-47-61>

URL: <https://www.inst-ukr.lviv.ua/uk/publications/materials/zahidno-ukr-zemli/?id=1179>

2. Гресько А. Громадська та релігійна діяльність греко-католицького духовенства в Чернівецькій губернії (1914–1917 рр.). *Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис «Галичина»*, 2023. № 36. С. 211–222.

DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.36.211-222>

URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/istgal/article/view/7333>

3. Гресько А. Діяльність вікарія Андрія Білецького у Львівській архієпархії Греко-Католицької Церкви в 1914–1917 рр. *Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис «Галичина»*, 2025. Том 38. С. 139–154.

DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.38.139-154>

URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/istgal/article/view/9942/9615>

4. Гресько А. Звільнення митрополита Андрея Шептицького з російського полону в 1917 р. *Науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис «Галичина»*, 2024. № 37. С. 100–113.

DOI: <https://doi.org/10.15330/gal.37.100-113>

URL: <https://journals.pnu.edu.ua/index.php/istgal/article/view/8641>

5. Гресько А. Політика адміністрації Галицько-Буковинського генерал-губернаторства щодо греко-католицького духовенства (1914–1915 рр.). *Науковий вісник Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. Історія*, 2024. № 59, С. 33–40.

DOI: <https://doi.org/10.31861/hj2024.59.33-40>

URL: <https://www.hj.chnu.edu.ua/hj/article/view/289/289>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

6. Гресько А. Арешт фронтового капелана Івана Фединського російською окупаційною адміністрацією весною 1915 р. *Reimagining the Future: Collaborative Solutions for Global Problems: Proceedings of the 1st International Scientific and Practical Internet Conference, October 9-10, 2025*. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, С. 84, 85.

URL: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2025/10/Conference-Proceedings-October-9-10-2025.pdf>

7. Гресько А. Арешти греко-католицького духовенства в Австро-Угорщині та Російській імперії 1914–1915 рр.: порівняльна характеристика. *Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2023 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 1–5 квітня 2024 р., м. Івано-Франківськ*. Електронне видання. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2024. С. 56–58.

URL: https://kultart.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/10/zbirnyk-tez-vykladachiv_241018_113741.pdf#page=56

8. Гресько А. Греко-католицька семінарія у Кромержижі (1915 р.). *Захист дисертації доктора філософії: покрокова інструкція: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації, 5 травня – 15 червня 2025 року*. Львів – Торунь: Liha-Pres, 2025. С. 18–20.

9. Гресько А. Діяльність генерального вікарія, о. Андрія Білецького в умовах російської окупації Львова (вересень 1914 р. – червень 1915 р.) // *Велика*

війна в історії людства : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, приуроченої 110-й річниці початку Першої світової війни (м. Тернопіль, 16–17 жовтня 2024 р.). Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2024. С. 182–185.

URL: <http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/34829>

10. Гресько А. Діяльність Григорія Хомишина на першому етапі Великої війни (серпень 1914 р. – серпень 1915 р.). *Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2024 рік Карпатського національного університету імені Василя Стефаника*, 24 – 28 березня 2025 р. м. Івано-Франківськ. Електронне видання. Івано-Франківськ, 2025. С. 57–59.

11. Гресько А. Контакти Андрея Шептицького та Дмитра Вітовського під час Першої світової війни (1914–1918 рр.). *На перетині епох. Перша світова війна: феноменологія, геополітичні та гуманітарні наслідки, історична пам'ять*. Міжнародна наукова конференція, присвячена 110-й річниці початку Великої війни 1914-1918 рр., (Чернівці, 27-28 вересня 2024 р.) Матеріали і тези доповідей / Наук. ред. О. В. Добржанський. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2024. С. 53–55.

URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?C21COM=2&I21DBN=ELIB&P21DBN=ELIB&Image_file_name=book/0018212.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=0

12. Гресько А. Матеріали з історії освітньої та опікунської діяльності УГКЦ в межах Чернівецької губернії (1916–1917 рр.) у фондах Державного архіву Івано-Франківської області. *Матеріали звітної наукової вебконференції викладачів, докторантів, аспірантів університету за 2022 рік Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника*, 3–7 квітня 2023 р., м. Івано-Франківськ. Електронне видання. Івано-Франківськ: Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника, 2023. С. 124–126.

URL: <https://nauka.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/122/2023/08/2023-tezy-vyk-1.pdf#page=124>

13. Гресько А. Матеріали з історії УГКЦ в межах Чернівецької губернії (1916–1917 рр.) у фондах Державного архіву Івано-Франківської області: джерелознавчий аналіз. *Теоретичні та практичні дослідження в галузі гуманітарних і природничих наук*. Матеріали науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 24-25 лютого 2023 р.). – Одеса: Видавництво «Молодий вчений», 2023. С. 43–47.

URL: <https://molodyivchenyi.ua/omp/index.php/conference/catalog/view/25/490/1026-1>

14. Гресько А. Переговори протоігумена ЧСВВ Платоніда Філяса з представниками греко-католицького духовенства на Закарпатті з метою евакуації братії ЧСВВ з Королівства Галичини і Володимирії в 1914 р. *Modern Movement of Science: Proceedings of the 17th International Scientific and Practical Internet Conference, October 16-17, 2025*. FOP Marenichenko V.V., Dnipro, Ukraine, С. 85, 86.

URL: <http://www.wayscience.com/wp-content/uploads/2025/10/Conference-Proceedings-October-16-17-2025.pdf>

15. Гресько А. Роль греко-католицького духовенства у політиці австро-угорського уряду стосовно військових поховань (на матеріалах офіційних вісників Галицької митрополії ГКЦ (1914–1918 рр.). *Актуальні дослідження суспільних наук: матеріали XI Всеукр. наук. конф.* (м. Умань, 28 бер. 2025 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Черкаський нац. ун-т імені Богдана Хмельницького [та ін.] ; [голов. ред. А. Л. Бержанір; редкол: Я. М. Балановський, В. І. Пархета]. Умань: Візарі, 2025. С. 184–188.

URL: <https://lib.lntu.edu.ua/sites/default/files/2025-04/Матеріали%20конф.%20-%20ЗБІРНИК%20-%202025.pdf>

Праці, які додатково відображають результати дослідження

16. Гресько А. Можливості організації навчання та допомоги дітям у воєнних умовах (на прикладі діяльності священнослужителів у західних повітах

Чернівецької губернії). *ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧА ДІЯЛЬНІСТЬ У ЗАКЛАДАХ ОСВИТИ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ*. Збірник тез доповідей учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції, (м. Івано-Франківськ, 18 травня 2023 р.) / За наук. ред. М. Ю Косила і А. З. Королька. Івано-Франківськ: Симфонія Форте, 2023. С. 92–96.

URL: <https://kiu.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/56/2023/12/materialy-zbirnyka-konferentsii-istoryko-kraieznavcha-diialnist-u-zakladakh-osvity-v-umovakh-nush.-m.-ivano-frankivsk.-18.05.2023-r.-maket.pdf>